

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук,
професора Ляного Юрія Олеговича
на дисертацію Денисової Лоліти Вікторівни на тему
«Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх
магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-
комунікаційних технологій»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі
спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дослідження. В умовах сьогодення використання інформаційно-комунікаційних технологій в процесі професійної підготовки сучасних магістрів є закономірною реалізацією соціального замовлення, зорієнтованого на процеси глобальної інформатизації. З поширенням інформаційно-комунікативних технологій професійна підготовка майбутніх магістрів набуває форми неперервного, студент-орієнтованого, гнучкого і динамічного процесу.

Актуальність використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі закладів вищої фізкультурної освіти обумовлюється соціальною потребою в підвищенні якості професійної підготовки майбутніх магістрів, логічною практичною потребою у створенні інформаційно-освітнього середовища та соціальним запитом на конкурентоспроможних фахівців, підготовлених до професійної діяльності в умовах інформаційного суспільства.

Раціональне використання інформаційно-комунікативних технологій в професійній підготовці майбутніх магістрів фізичної культури і спорту дозволяє оптимізувати безперервну підтримку усі етапів (планування, організація, управління, моніторинг) освітнього процесу, забезпечує необхідний доступ магістрантам до глобальних інформаційних ресурсів та сучасних технологій обробки інформації; уможливорює безперервність навчального процесу шляхом дистанційної взаємодії його учасників та створення єдиного інформаційно-освітнього простору; забезпечує

персоніфікацію освітнього процесу, актуалізацію творчого потенціалу та дослідницьких вмінь шляхом підвищення значущості самостійної роботи магістрантів; сприяє зростанню академічної та професійної мобільності майбутніх фахівців та їх конкурентоспроможності на ринку праці.

Зважаючи на виявлені автором ґрунтовні суперечності проблеми професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, відсутність теоретичних і методичних засад означеної професійної підготовки; нерозробленість її концепції, моделі системи та педагогічних умов в закладах вищої освіти, тема є своєчасною, доцільною та актуальною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано відповідно до Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011 – 2015 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту за темою «Методологічні та нормативно-правові засади організації фізкультурної освіти та кадрового забезпечення у сфері фізичної культури і спорту» (номер державної реєстрації 0111U001717, шифр 1.5), Плану НДР Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016 – 2020 рр. за темою «Технологія проектування хмаро-орієнтованого навчального середовища кафедри закладу вищої освіти з фізичної культури і спорту» (№ державної реєстрації 0118U002067, шифр 1.13); за темою, що фінансується за рахунок коштів державного бюджету МОН України «Технологія проектування інформаційного середовища закладу вищої освіти з фізичної культури і спорту» (№ державної реєстрації 0119U000307, шифр 1.5).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного університету фізичного виховання і спорту України (протокол № 6 від 23 січня 2014 року) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 9 від 18 грудня 2014 року).

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Оцінюючи ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків дисертаційної роботи, доцільно відзначити, що дисертація є логічно структурованою, а її структурні компоненти є взаємопов'язаними та взаємообумовленими. Робота включає анотації українською та англійською мовами, вступ, 6 розділів, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел, додатки. Безсумнівною є актуальність теми дослідження, що обґрунтовано виокремленими автором коректними суперечностями, які визначають стратегію наукового пошуку в контексті розв'язання порушеної проблеми. Змістовне наповнення розділів дисертаційної роботи повністю підпорядковане визначеній меті дослідження, ґрунтовно презентує послідовність вирішення 6 сформульованих завдань та логічно розкриває об'єкт і предмет дослідження.

На нашу думку, про високий ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, результатів та висновків дисертаційної роботи свідчить адекватна методологічна база дослідження, ґрунтовний та всебічний теоретичний аналіз проблеми дослідження, аргументоване формулювання наукових позицій дослідження, достовірні результати експериментальної перевірки ефективності системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Високий рівень обґрунтованості теоретичних положень дослідження забезпечено опрацюванням значної джерельної бази, що включає 675 використаних літературних джерел, у тому числі й іноземних.

Демонструючи системність наукового мислення, Л.В. Денисова обґрунтовує основні положення авторської концепції професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, що базується на взаємопов'язаних, взаємодіючих та взаємозалежних концептів: методологічного, теоретичного та практичного.

Методологічний концепт дослідження вичерпно обґрунтовано автором на засадах акмеологічного, аксіологічного, квалітологічного, компетентнісного, особистісно орієнтованого та системного методологічних підходів і принципів: науковості, наочності, систематичності та послідовності в навчанні, зв'язку теорії та практики, індивідуалізації, диференціації, колективного характеру навчання й виховання в поєднанні з розвитком індивідуальних особливостей особистості, варіативності предметного змісту професійної підготовки, академічної доброчесності.

Провідна ідея дослідження, якої дотримується Л.В. Денисова, полягає у розумінні, що професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій передбачає: надання якісних освітніх послуг з професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури в закладах вищої освіти; урахування позитивних здобутків зарубіжного досвіду такої підготовки; розвиток інтелектуальних і творчих здібностей майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, підвищення їхнього прагнення до самостійної освітньої діяльності; наявність відкритого доступу до інформації та відповідність її освітнім, науковим і професійним потребам майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; виконання онлайн-магістрантами фізичної культури і спорту різних видів навчальної роботи; доступ до інформаційних освітніх ресурсів майбутніх магістрів спортсменів, що займаються згідно з індивідуальним графіком; орієнтацію майбутніх магістрів на профіль майбутньої професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту; розширення можливостей у комунікаціях науково-педагогічних працівників і майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; здійснення науково-педагогічними працівниками онлайн-оцінювання результатів виконання магістрантами фізичної культури і спорту завдань самостійної роботи; включення широкого вибору навчального програмного забезпечення та мережних технологій; активне поширення дистанційних технологій, вебтехнологій, Smart-технологій і хмарних технологій.

Відзначимо, що достатню обґрунтованість наукових положень та висновків роботи забезпечено використанням комплексу методів дослідження: теоретичних (аналіз літературних джерел, абстрагування та структурно-системний аналіз, систематизація та синтез, узагальнення та проєктування, моделювання); емпіричних (анкетування, тестування, опитування, бесіди, спостереження, педагогічний експеримент); статистичних (методи параметричної і непараметричної статистики, критерій узгодженості Пірсона, експертний і факторний аналіз даних). Зазначені методи дослідження адекватні сформульованій меті і завданням дослідження та дозволяють об'єктивно оцінити результати експериментального дослідження.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи Л.В. Денисової, засвідчено достатньою масштабністю вихідного матеріалу на емпіричному рівні наукового дослідження; коректністю визначених критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; адекватністю та достатністю використаних методів дослідження, у тому числі статистичної обробки матеріалу дослідження; можливістю повторення дослідно-експериментальної роботи; репрезентативністю вибірок і статистичною значущістю експериментальних даних; контрольним зіставленням одержаних результатів; об'єктивним аналізом та інтерпретацією результатів наукової роботи. Педагогічний експеримент з перевірки ефективності системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій включав констатувальний, формувальний та узагальнювальний етапи. На констатувальному етапі проведено анкетування 437 магістрантів та 36 науково-педагогічних працівників з 5 закладів вищої освіти, а також здійснено експертне опитування з метою оцінки рейтингу доцільності використання інформаційних і комунікаційних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту. У

формувавальному етапі взяли участь 213 магістрантів. Результати експериментального дослідження переконливо доводять ефективність розробленої автором системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Доцільно також зазначити, що проміжні і загальні висновки дисертаційної роботи вичерпно відображають основні результати дослідження відповідно до визначених мети і завдань, свідчать про їх досягнення та підтвердження гіпотези дослідження.

Достовірність наукових результатів дисертаційного дослідження також забезпечено широкою апробацією результатів дисертаційного дослідження.

Вищевикладене дозволяє відзначити наукову об'єктивність і компетентність Денисової Л.В. та дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, є обґрунтованими та достовірними.

Наукова новизна одержаних Л.В. Денисовою результатів полягає в тому, що в роботі вперше науково обґрунтовано теоретичні й методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; розроблено та експериментально перевірено систему професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; розроблено авторську концепцію професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

У дисертаційній роботі представлено авторське трактування понять «професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «професійна компетентність магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням

інформаційно-комунікаційних технологій», «інформаційно-комунікаційна компетентність магістрів фізичної культури і спорту» та «інформаційно-освітнє середовище вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту».

Вагомим внеском з наукової точки зору є репрезентація дисертанткою алгоритму функціонування інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Л.В. Денисовою уточнено зміст структурних компонентів готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційний, емоційно-вольовий та орієнтаційний); критерії (мотиваційно-ціннісний, пізнавальний, діяльнісний, емоційно-вольовий, рефлексивний), показники та рівні (високий, середній, низький) сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, а також удосконалено педагогічну діагностику оцінювання рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Позитивно оцінюючи **практичну значущість** результатів дисертаційного дослідження Л.В. Денисової, доцільно зазначити, що дисертанткою розроблено та впроваджено в освітній процес вітчизняних закладів вищої освіти систему професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Цінним здобутком, на нашу думку, є розробка автором навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, яке включає: монографію «Професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій: теорія та методика»; навчальний посібник «Измерения и методы математической статистики в физическом

воспитании и спорте»; методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт з дисципліни «Обчислювальна техніка. Табличний процесор MS EXCEL», а також навчально-методичні комплекси дисциплін: «Комп'ютерна техніка», «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту» та «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту».

У перспективі навчально-методичні матеріали, розроблені автором, можуть бути використані для складання навчальних планів і освітніх програм, під час написання навчальних посібників і методичних рекомендацій, що використовуються в професійній підготовці майбутніх магістрів фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти, а також у системі підвищення кваліфікації для розширення можливостей професійного вдосконалення фахівців фізичної культури і спорту.

Доцільно також відзначити, що основні положення та результати дослідження впроваджено в освітній процес п'яти вітчизняних закладів вищої освіти, що підтверджено відповідними довідками.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій в опублікованих працях. Аналіз публікацій Л.В. Денисової засвідчив їх якісну і кількісну відповідність вимогам до оприлюднення результатів докторської роботи. Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено в 51 науковій і навчально-методичній працях, серед яких: 1 монографія, 15 публікацій в наукових фахових виданнях України, 7 публікацій в зарубіжних наукових виданнях і виданнях, віднесених до міжнародних наукометричних баз даних, 16 праць у виданнях, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації, 12 праць, що додатково відображають наукові результати дослідження.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації. Структура і зміст автореферату є ідентичними основним положенням дисертації. Наукові положення, висновки та рекомендації,

наведені в авторефераті, вичерпно і належним чином розкриті в рукописі дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.
Позитивно та високо оцінюючи наукові здобутки Л.В. Денисової, вважаємо за доцільне відзначити окремі дискусійні положення та висловити деякі побажання і зауваження до змісту дисертації.

1. У підрозділі 1.1 автором на підставі аналізу позицій науковців констатовано існування та нагальну потребу у вирішенні проблеми професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. На нашу думку, для вичерпного осмислення означеної проблеми дисертантці доцільно було у висновках до цього підрозділу та першого розділу чітко висловити власну точку зору та конкретизувати невирішені аспекти проблеми дослідження.

2. У підрозділі 1.2 схарактеризовано поняттєво-категоріальний апарат дослідження професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій. Вважаємо, що зміст цього підрозділу перевантажений аналізом сутності понять «компетенція», «компетентність», «інформаційно-комунікаційна компетенція». Натомість, аналіз сутності та змісту поняття «інформаційно-комунікаційні технології», яке, на нашу думку, є базовим, у підрозділі представлений фрагментарно.

3. У другому розділі дисертаційного дослідження автором здійснено ґрунтовний аналіз зарубіжного досвіду професійної підготовки магістрів з фізичної культури і спорту з акцентуванням уваги на магістерських програмах. «Вказано на можливість вибіркової трансляції закордонної системи на вітчизняну модель функціонування закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку кадрів для сфери фізичної культури і спорту» (с. 163). На нашу думку, у контексті обраного напрямку дослідження, поперше, доцільно було лаконічно висвітлити питання щодо особливостей реалізації інформаційно-комунікаційних технологій в процесі професійної

підготовки магістрів на базі зарубіжних закладів вищої освіти; по-друге, детальніше проаналізувати можливості та доцільність трансляції зарубіжного досвіду у вітчизняну систему підготовки таких фахівців.

4. У четвертому розділі (підрозділ 4.2) на с. 259 представлено графічне зображення моделі системи професійної підготовки майбутніх магістрів. Вважаємо дещо дискусійним питання щодо коректності чіткої диференціації компонентів структури готовності в межах складових змістової підсистеми. Так, теоретична складова включає мотиваційний та інформаційно-когнітивний компоненти, практична – операційний та емоційно-вольовий, а науково-дослідна – орієнтаційний компонент. На нашу думку, наприклад, мотиваційний компонент є невід'ємним елементом будь-якої складової, а науково-дослідна складова інтегрує в собі усі означені компоненти структури готовності магістрів до професійної діяльності.

5. У 5 розділі (підрозділ 5.2) наведено детальні результати опитування / анкетування майбутніх магістрів фізичної культури щодо компетентності володіння інформаційно-комунікативними технологіями. Вважаємо, що для об'єктивізації уявлення про сучасний стан та проблеми використання інформаційно-комунікаційних технологій магістрантами бажано було б в рамках резюмування конкретизувати певні прогалини в означеній компетентності.

Разом з тим, висловлені зауваження і побажання не знижують позитивного враження від науково-теоретичного та методичного рівня проведеного дослідження, суттєво не впливають на загальну оцінку рецензованої роботи, і носять більш рекомендаційний характер.

Загальні висновки. Дисертаційна робота Денисової Лоліти Вікторівни «Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій» є цілісним, завершеним, самостійним науковим дослідженням, яке містить нові науково обґрунтовані результати в галузі теорії і методики професійної освіти, та в якому вирішується важливе наукове завдання, що

полягає у розробці та експериментальній перевірці системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Зважаючи на актуальність теми дослідження, наукову новизну та практичну цінність наукових положень та висновків дослідження, їх обґрунтованість та достовірність, дисертаційна робота «Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», відповідає вимогам МОН України, зокрема пп. 9, 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013, а її авторка Денисова Лоліта Вікторівна заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

В.о. ректора Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка,
доктор педагогічних наук,
професор

Ю.О. Лянной

Підпис	<i>Лянной Ю.О.</i>
засвідую	
начальник відділу кадрів	<i>Мухоміч І.В. Сметов</i>
«	»
	20 р.